

RAMAZAN VE ORUÇ

Dr. Mehmet Nur AKDOĞAN

DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

Ramazân ayı, üç aylar olarak bilinen mübarek zaman dilimlerinin sonuncusu ve on bir ayın sultanıdır. Kur'an-ı Kerim'de adı anılan tek ay olan ramazânın gelişini Hz. Peygamber (s.a.s.) özlemle beklemiş ve şöyle buyurmuştur: "Allahım! Recep ve şaban (aylarını) bize mübarek kıl ve bizi ramazana ulaştır." (Taberânî, Mucemu'l-Evsat, IV, 189.)

Ramazân ve fazileti

Başı rahmet, ortası mağfiret, sonu cehennemden kurtuluş (İbn Huzeyme, Sahîh, III, 191.) olan ramazân, Yüce Allah'ın, kulları üzerindeki sonsuz ihsanının, bereketinin, rahmet ve mağfiretinin tecelli ettiği aydır. Bu mübarek ayın girmesiyle cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar zincire vurulur. (Buhârî, Savm, 5.)

Ramazân, insan için yenilenme, arınma ve diriliş vesilesidir. Ramazân âdeta kiri ve pası temizleyen yağmur, demirin cürufunu gideren bir körük gibidir. Müslümanın, ruhunun derinliklerindeki Allah aşkını dışa yansıtmaya, yüreğindeki ahlaki güzellikleri yaşamına aksettirmesine vesile olan mübarek bir zaman dilimidir.

İslam'dan önce ramazân ayı, insanlar arasında bilinen, ancak herhangi bir ayrıcalığı olmayan bir aydı. Onu diğer aylara üstün kılan Son Peygamber Hz. Muhammed Mustafa'ya (s.a.s.) indirilen ilahi hitap yani Kur'an-ı Kerim'dir. Ramazân ayı, Kur'an'ın nazil olmaya başladığı ve bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi'ni içerisinde

barındırmaktadır. Dolayısıyla ramazân, Nur Dağı'nın Hira Mağarası'nda başlayıp ayet ayet, sure sure yirmi üç yılda tamamlanan vahyin başlangıç noktasıdır. Yüce Allah bu hakikate şöyle işaret etmiştir: "Ramazân, insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmanın apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği aydır." (Bakara, 2/185.)

Oruç, hicretin ikinci yılı şaban ayında şu ayetle farz kılınmıştır: "Ey iman edenler! Sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç size de farz kılındı." (Bakara, 2/183.) Oruç, İslam'ın beş esasından biridir. Cibril Hadisi olarak da bilinen rivayette Hz. Cebrail insan suretinde Hz. Peygamber'e (s.a.s.) gelir ve ona İslam'ın ne olduğunu sorar. Allah Resulü de "İslam beş (esas) üzerine kurulmuştur. Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in, Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şahitlik etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Beyt'i (Kâbe'yi) haccetmek ve ramazân orucunu tutmak." (Müslim, İman, 21.) buyurur. Böylece, İslam'ın temelleri arasında ramazân orucunu da sayarak bu ibadetin

Müslümanlar açısından önemi-ne işaret eder.

Orucun fazileti

Orucun dünyevi ve uhrevi pek çok fazileti vardır. Oruç, insana dünya ve ahiret saadetini kazandıracak, Allah'ın has kulları arasına girmesini sağlayacak imkânları sunan eşsiz bir fırsattır. Çünkü Hz. Peygamber'in (s.a.s.) "Her kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek ramazân orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır." (Buhârî, Savm, 6.) müjdesi bu gerçeğe işaret etmektedir.

Oruç, kulun, Rabbine karşı samimiyetinin bir göstergesidir. İhlas ile tutulan orucun mükâfatı ise Yüce Rabbimizin sonsuz lütfu ve bereketidir. Bir kudsi hadiste "Âdemoğlunun yaptığı iyilikler on katından yediz yüz katına kadar katlanarak karşılık bulur, oruç hariç. Çünkü o benim içindir ve onun mükâfatını ben veririm. Çünkü (kul) benim için şehvî arzusunu ve yemesini terk etmiştir." (Müslim, Sıyâm, 164.) buyurularak halis niyet ile tutulan orucun önemine dikkat çekilmiştir.

Oruç; dayanışmayı ve yardım-laşmayı öğreten, "ben" değil

“biz” bilincini yerleştiren; kardeşlik, diğerkâmlık, ümmet olma duygularını pekiştiren bir ibadettir. Oruç, zengin, fakir olanı bir nebze olsun anlaması ve Efendimizin (s.a.s.) “komşusu aç iken kendisi tok olmak (mümine) yakışmaz” buyruğuyla inşa ettiği yardımlaşma medeniyetini idrak etmesidir.

Oruç sabrın en önemli mihenklerindedir. Oruçlu kimse, yeri gelir önündeki yiyecek ve içecekten uzak durur, yeri gelir kendisine yapılan olumsuz davranışlara kemal-i edeb ile karşılık verir. Çünkü oruçlu, sadece midesine değil her azasına bir anlamda oruç tutturmuş olur. Hatta kendisine rahatsızlık verenlere karşı “ben oruçluyum” diyerek mukabelede bulunur. Oruçlu bilir ki “Oruç, sabrın yarısıdır.” (İbn Mâce, Sıyâm, 44.)

Oruç, kalkandır. (Buhârî Savm, 2.) Dünyevi arzulara, nefsanî yönelişlere karşı güçlü bir bağışıklık sistemidir. İnsanın, nefesine gem vurması; kendisini Allah’tan uzaklaştıracak arzularından, hırslarından uzak durması demektir. Dolayısıyla oruç, tepeden tırnağa bütün vücudun, Yüce Allah’ın emir ve yasaklarına uymasının adıdır. Aksi takdirde yapılan ibadetin, açlıktan başka kişiye hiçbir tesiri olmayacaktır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.), “Nice oruçlular vardır ki, onların orucu sadece açlıktır.” (İbn Mâce, Savm, 21.); “Her kim yalanı ve yalanla amel etmeyi bırakmazsa Yüce Allah’ın, onun yeme-içmeyi bırakmasına ihtiyacı yoktur.” (Buhârî, Savm, 8.) buyurarak bu hakikate dikkat çekmektedir.

Ramazan ayının ihyası

Hz. Peygamber (s.a.s.), ramazan ayını ihya etmeye azami derecede ehemmiyet göstermiş, ümmetine de bunu tavsiye etmiştir. Bu kapsamda “Her kim inanarak ve sevabını Allah’tan bekleyerek ramazan ayını ihya ederse önceki günahları bağışlanır.” (Buhârî, İman, 37.) buyurarak ramazan ayını her yönüyle bir kazanca dönüştürmeye ümmetini teşvik etmiştir.

Kul, ramazan ayını hakıyla idrak ve ihya edebilirse bu ayın bereketinden ve manevi veriminden, yılın tamamında istifade etme imkânı elde edecektir. Kul için, sadece geçmiş günahlar değil; yıl içinde işlenmesi muhtemel küçük günahların da bağışlanması adına beyaz bir sayfa açma imkânı doğacaktır. Bu konuda Hz. Peygamber (s.a.s.), şu muştuyu vermektedir: “Kişi büyük günahlardan sakındığı takdirde, beş vakit namaz, bir sonraki cuma namazına kadar cuma namazı ve bir sonraki ramazana kadar ramazan ayı, arada işlenen günahlara kefarettir.” (Müslim, Taharet, 16.)

Ramazan ayını ihya bağlamında Müslümanın yapması güzel olan bazı ameller vardır. Bunların başında Kur’an okumak gelir. Çünkü ramazan, Kur’an ayıdır. Nitekim Peygamber’imiz (s.a.s.), ramazan ayında Kur’an okumaya ihtimam gösterir, Cebrail’e (a.s.) de okurdu. (Buhârî, Savm, 7.) Hatta vefatından önceki ramazan ayında Efendimizin, Hz. Cebrail’e Kur’an’ı baştan sona iki kez okuduğu belirtilir. (İbn Mâce, Sıyâm, 58.) Bir başka rivayette de Cebrail’in (a.s.) de Efendimize Kur’an okuduğu ifade edilir.

(Buhârî, Fezâilü’l-Kur’an, 7.) Böylece bugün “mukabele” olarak isimlendirdiğimiz bu uygulama onlardan bize mirastır.

Ramazan ayının bir diğer güzelliği de iftarlarıdır. İftar, müminler için hem bağışlanma hem de sevinç vakitleridir. Hz. Peygamber (s.a.s.) bir hadislerinde “Oruçlunun iki sevinci vardır: Birisi, iftar vaktinde orucunu açtığı andaki sevinci, diğeri ise Rabbine kavuştuğu zaman orucunun sevincidir.” (Buhârî, Savm, 9.) buyurmaktadır. Kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışmanın da bir göstergesi olan iftar yemekleri, Yüce Allah’ın hoşnutluğunu kazanmanın bir başka yoludur. İnsanların, zengin-fakir demeden aynı sofranın etrafında bir araya gelmesine vesile olmak ramazan ayının bereketinden azami ölçüde istifade etmek demektir. Bu ikramlar aynı zamanda Müslüman için ecir kapısıdır. Allah Resulü (s.a.s.), “Bir oruçluya iftar veren, o kişinin sevabı kadar sevap elde eder. Oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmez.” (Tirmizî, Savm, 82.) buyurarak bu ikramlara teşvik etmektedir. Bununla birlikte, Yüce Allah’ın bahşettiği nimetlere şükrün de bir göstergesi olan iftar yemeklerinde israftan, gösteriş ve şatafattan kaçınmak Müslümana yakışan bir davranış olacaktır.

Her yönüyle, Yüce Allah’ın bize bir lütfu olan ramazan ayını en iyi şekilde değerlendirmek, bir daha ona kavuşamama ihtimaline binaen, yaptığımız bütün ibadetleri en iyi şekilde eda etmek bize düşen görevdir. Ayrıca ramazan ayında elde ettiğimiz güzel hasletleri korumak ve hayatımızın her anını ramazan gibi yaşamak bizim için iki dünya saadetinin kapılarını açacaktır.■